

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих
актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування”
(далі – проєкт Закону)

1. Мета

Приведення у відповідність до законодавства положень Закону, з урахування вимог міжнародних стандартів IMAS, осучаснення визначення понять і термінів для врегулювання відносин, що виникають у зв'язку зі здійсненням в Україні заходів протимінної діяльності та гуманітарного розмінування, створення умов для забезпечення процесів розмінування кваліфікованим людським ресурсом, удосконалення окремих питань сфери протимінної діяльності в Україні, відповідно до міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та досвіду міжнародних партнерів.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проєкт Закону розроблено на виконання пункту 187 Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2024 рік, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 6 лютого 2024 року № 3561-ІХ, пункту 25 Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 р. № 137, та завдання 9 Операційного плану заходів з реалізації у 2024 – 2026 роках Національної стратегії протимінної діяльності на період до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 р. № 616.

Разом з тим, 24 червня 2025 р. відбулася наради щодо стану виконання заходів із очищення території України від вибухонебезпечних предметів (розмінування) під головуванням Прем'єр-міністра України Шмигала Д. А. Пунктом 2 Протокольного рішення за результатами наради було визначено, що Мінекономіки разом з МВС, Міноборони, ДСНС, Нацполіцією та БУ “Центр гуманітарного розмінування” утворити робочу групу з питань розроблення законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування, в якому передбачити, зокрема, визначення: строку та меж розмінування (бойового, оперативного та гуманітарного); повноважень центральних органів виконавчої влади та відповідальних за виконання заходів у сфері протимінної діяльності в межах бойового, оперативного та гуманітарного розмінування; умов передачі головування у Національному органі з питань протимінної діяльності керівнику відповідного міністерства.

Задля реалізації зазначеного було утворено відповідну робочу групу, затверджену наказом Мінекономіки від 14 серпня 2025 р. № 240, та надано

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Підписувач **Соболев Олексій Дмитрович**
Сертифікат 6FA97849F1B2570D04000000C79A0000A45F0700
Дійсний з 06.06.2025 12:32:00 по 06.06.2027 12:32:00

Мінекономіки

2601-02/22285-01 від 05.03.2026

пропозиції від МВС, Міноборони, ДСНС, Нацполіцією та БУ “Центр гуманітарного розмінування”, що додаються.

Крім того, пунктом 3 Протокольного рішення від 18 вересня 2025 року за результатами наради щодо викликів та проблемних питань реалізації заходів гуманітарного розмінування, що відбулася під головуванням Прем’єр-міністра України Свиріденко Ю. А., визначено Мінекономіки разом з МВС та Секретаріатом Кабінету Міністрів України опрацювати питання щодо створення єдиної вертикалі управління в сфері протимінної діяльності.

Також слід зазначити, що згідно із пунктом 1 постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 року № 903 “Деякі питання Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства” Міністерство економіки перейменовано на Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства та є правонаступником Мінекономіки, а також відповідно до пункту 3 цієї постанови є правонаступником майна, прав і обов’язків Міністерства аграрної політики та продовольства і Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, що ліквідуються.

Відповідно до Конституції України людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду Українського народу є обов’язком держави.

У зв’язку з триваючою військовою агресією російської федерації проти України питання забруднення територій вибухонебезпечними предметами стало надзвичайно актуальним, а з повномасштабним вторгненням її військ у 2022 році перед Україною постали нові виклики у сфері протимінної діяльності, зокрема гуманітарному розмінуванні.

Зазначене потребує осучаснення в частині визначення понять і термінів для врегулювання відносин, що виникають у зв’язку зі здійсненням в Україні протимінної діяльності та гуманітарного розмінування.

Крім того, відповідно до положень Закону України “Про Кабінет Міністрів України” Кабінет Міністрів України для забезпечення здійснення своїх повноважень утворює Національну раду України з питань розвитку науки і технологій, тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи. Завдання, склад та організація роботи консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів визначаються Кабінетом Міністрів України (частини перша, третя статті 48).

Тобто, повноваження Уряду стосовно утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, визначення їх повноважень та затвердження складу є дискреційним, що спричиняє існування суперечностей між законами України “Про Кабінет Міністрів України” та “Про протимінну діяльність”.

Також, Законом України “Про зайнятість населення” встановлено, що координація роботи із здійснення заходів, передбачених програмами зайнятості населення, покладається на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції (Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України відповідно до Положення про Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 р. № 903, тому є потреба в розмежуванні повноважень між Міністерством соціальної політики, сім’ї та єдності України та Міністерством економіки, довілля та сільського господарства України в частині координації діяльності Державного центру зайнятості.

На сьогодні в Україні до заходів з гуманітарного розмінування залучаються особи, які мають фах за професійним стандартом “Сапер (розмінування)” 5169 та видом економічної діяльності 84.22 Діяльність у сфері оборони згідно з Національним класифікатором України ДК 003:2010 “Класифікатор професій” для підрозділів з розмінування сил безпеки і оборони за п’ятьма рівнями Національної рамки кваліфікацій.

Зазначене свідчить про те, що ця професія є військово-обліковою спеціальністю та встановлює спеціальні вимоги до освітнього рівня особи, яка залучається до процесу із розмінування.

Крім того, Класифікатором професій передбачено професійну назву роботи “Фахівець з піротехнічних, саперних та підривних робіт” з кодом 3117, кваліфікаційна характеристика якої міститься у Випуску 92 “Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту України”, затвердженому наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 05 грудня 2018 р. № 707 (у редакції наказу від 17 січня 2022 р. № 41).

Така кваліфікаційна характеристика містить спеціалізацію “Фахівець з гуманітарного розмінування” і передбачає для цієї професії вимоги вищої освіти першого рівня за освітнім ступенем бакалавра за спеціальністю “Цивільна безпека” та трирівневе кваліфікаційне категорювання (I категорія, II категорія, без категорії).

Міжнародний досвід свідчить про активне залучення до гуманітарного розмінування цивільних осіб або військовослужбовців, які звільнилися з лав сил безпеки та оборони, їх підготовку/перепідготовку. При цьому завдання, які виконуються демінерами не перетинаються із завданнями сил безпеки та оборони у сфері протимінної діяльності.

Введення в Україні чіткого розуміння “спеціаліст з гуманітарного розмінування” з урахуванням гендерного аспекту, дозволить набагато швидше забезпечити підготовку достатньої кількості таких спеціалістів та відповідно пришвидшити виконання заходів гуманітарного розмінування, що сприятиме економічному відновленню деокупованих територій.

Крім того, Законом України “Про професійну освіту” визначено, що особам, які успішно пройшли навчання у закладі професійної освіти, в іншого суб’єкта освітньої діяльності за програмою підготовки спеціаліста та отримали у кваліфікаційному центрі сертифікат про присвоєння/підтвердження професійної кваліфікації, заклад професійної освіти, інший суб’єкт освітньої діяльності видає диплом спеціаліста.

Особам, які успішно пройшли спеціальну професійну підготовку та здобули компетентності і результати навчання, визначені стандартом професійної освіти, у закладі професійної освіти із специфічними умовами навчання, військовому закладі професійної освіти, видається диплом спеціаліста, а особам, які здобули професійну кваліфікацію, визначену відповідним професійним стандартом, - сертифікат про присвоєння/підтвердження професійної кваліфікації.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом Закону передбачається:

уточнення поняття “гуманітарне розмінування (розмінування)” та його поділ на оперативне (надзвичайне) реагування або планове гуманітарне розмінування, визначення виконавців такого розмінування;

осучаснення визначення понять і термінів для врегулювання відносин, що виникають у зв’язку зі здійсненням в Україні заходів протимінної діяльності та гуманітарного розмінування;

створення умов для забезпечення процесів розмінування кваліфікованим людським ресурсом;

удосконалення окремих питань сфери протимінної діяльності в Україні, відповідно до міжнародних договорів, згоду на обов’язковість яких надано Верховною Радою України, та досвіду міжнародних партнерів;

уточнення відповідно до чинного законодавства “підтримка постраждалих осіб”, що включає надання медичної, психологічної, професійної та соціальної допомоги з метою зменшення наслідків ушкоджень, спричинених вибухонебезпечними предметами;

уточнення елементів гуманітарного розмінування відповідно до норм Міжнародного гуманітарного права у сфері протимінної діяльності;

впровадження розуміння джерел інформації для потреб протимінної діяльності (гуманітарного розмінування) та перелік необхідних систем щодо їх функціонування, зокрема, реєстр територій, забруднених/імовірно забруднених вибухонебезпечними предметами, що має функціонувати на постійній основі;

уточнення основних засад державного регулювання та управління у сфері протимінної діяльності;

розширення повноважень місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері протимінної діяльності, з урахуванням змін у законодавстві.

4. Правові аспекти

У цій сфері суспільних відносин діють:

Земельний кодекс України;

Податковий кодекс України;

Кодекс цивільного захисту України;

Кодекс законів України про працю;

Закон України “Про Державний земельний кадастр”;

Закон України “Про публічні електронні реєстри”;

Закон України “Про протимінну діяльність в Україні”;

Закон України “Про зайнятість”;

Закон України “Про освіту”;

Закон України “Про професійну освіту”;

Закон України “Про дошкільну освіту”;

Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”;

Закон України “Про соціальні послуги”.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребує фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект Закону не потребує проведення консультацій з громадськістю.

Проект Закону не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності і не потребує розгляду Науковим комітетом Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

7. Оцінка відповідності

У проекті Закону відсутні положення, що:

стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції;

стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи проекту Закону не проводились.

8. Прогноз результатів

Прийняття Закону забезпечить:

конкретизацію видів розмінування у сфері протимінної діяльності та функцій центральних органів виконавчої влади;

розмежування повноважень з регулювання протимінної діяльності між Міністерством соціальної політики, сім'ї та єдності України та Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України;

посилення ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у сфері протимінної діяльності;

конкретизації заходів щодо міжнародного співробітництва у сфері протимінної діяльності;

законодавче закріплення понять забруднені/імовірно забруднені території;

уточнення складових гуманітарного розмінування відповідно до норм Міжнародного гуманітарного права у сфері протимінної діяльності.

**Міністр економіки, довкілля
та сільського господарства України**

_____ 2026 р.

Олексій СОБОЛЕВ